

КАМЕНЯР

Інформаційно-аналітичний часопис Львівського національного університету імені Івана Франка

Спецвипуск, листопад 2013 р.

Мистецький вимір “черемошанського духу”

Глибока шана до автентичних галицьких традицій, щира любов до рідного українського слова, чутлива співуча душа молодій інтелектуальній спільноті Львівського університету об'єднала активних і небайдужих у нестримному прагненні популяризувати й оновлювати духовну національну спадщину.

Створений у 60-х роках минулого століття, ансамбль “Черемош” став осередком національного духу, який був своєрідним викликом тодішньому тоталітарному комуністичному режиму, “ковтком свіжого повітря” для спраглих до рідного слова молодих творчих душ.

Змінювалися покоління черемошан, однак незмінними залишалися основні принципи й цінності колективу, в якому від початку заснування запанував “черемошанський дух”. Учасники ансамблю охоче співали не лише під час репетицій, але часто з піснею поверталися додому, іноді сходилися біля пам'ятника Івану Франкові, що викликало незадоволення тодішніх органів влади.

Завдяки активній діяльності колективу “черемошанський дух” втілювався в чин “черемошан”, які через популяризацію українського мистецтва зробили відважний крок – висловили свій духовний протест проти відвертої русифікації, обстоюючи своє, рідне, українське.

Скерованість на естетичні та мистецькі ідеали минулого, які впродовж п'ятдесяти років успішно здійснює колектив, сприяє виявленню творчого інтересу молоді до

прадавніх фольклорних пластів, усвідомленню спадкоємності традиції та її безперервності.

Яскраві виступи колективу демонструють самобутній фольклорний колорит, атмосферу різнобарвного народно-театралізованого дійства не лише на університетських сценах, а й вражають глядачів Європи й з-за океану. А численні закордонні гастролі підтверджують визнання в Україні авторитет Народного ансамблю пісні й танцю “Черемош”.

“Черемош” – це своєрідна “школа” духовного зростання, сув'язь багатьох поколінь творчих особистостей – випускників Львівського університету, які своїм непересічним талантом творили й продовжують творити мистецьке обличчя нашого Університету на високих моральних засадах Істини, Добра й Краси.

Іван ВАКАРЧУК, заслужений професор ЛНУ ім. Івана Франка, Герой України

На хвилі хрущовської відлиги

Кінець 50-х – початок 60-х років XX ст. став періодом, коли почала давати тріщини колишня залізобетонна тоталітарна “імперія зла”, а відтак і демократичні перетворення в системі науки, освіти, культури України. І хоча період хрущовської відлиги був коротким, усе ж зерно, посіяне в ці роки, проросло збільшенням уваги до людини, людської гідності.

У житті вищої школи це знайшло свою реалізацію у вільнодумстві викладачів та студентів, зростанні уваги до національної історії, мови, літератури, культури. У Львівському університеті цей процес набув яскравих форм: з одного боку, він ішов знизу – від студентського та викладацького середовища, а з іншого – від діяльності “великого ректора” (Д. Павличко) – Євгена Лазаренка. І хоча діяльність складного організму Університету постійно перебувала під контролем недремного КДБ, немало вдалося зробити. Додамо до цього, що через своїх агентів ця структура особливо опікувалася Київським та Львівським університетами. Зупинити час було неможливо.

Серед прогресивних тогочасних завоювань, які залишилися в історії Університету назавжди, було створення в 1963 році вокально-хореографічного ансамблю “Черемош”, якому судилося стати візитівкою культурного життя Львова не тільки в університетських колах України, але й зарубіжжя.

У ці тепер уже віддалені роки особливу роль у творенні колективу відіграли його керівники: Богдан Михайлович Антків, Богдан Богданович Антків, Марія Ткачик, Богдан Іваноньків, Олег Голдрич, Зиновій Булик, а пізніше Орест Щербатий та інші.

Сьогодні дивуюся, як тоді під недремним оком спецслужб і парткому вдавалося проводити велику патріотичну справу. Пояснюю собі це так: владі треба було показати турботу про розвиток національної культури, а з іншого боку – контролювати цей процес, щоб національні настрої не перейшли певної дозволеної партією межі. Однак незважаючи на це, настрої вільнодумства, почуття національної гідності охопили студентську, аспірантську молодь далеких 60–70-х років. Багатьом з тих, хто виявляв свою позицію надто відверто, довелося зазнати психологічного тиску, а то й відвертих переслідувань на початку 70-х років XX ст.

Львів... Березень 2011 року. Переповнена концертна зала Львівської філармонії ім. Станіслава Людкевича. Київська хорова капела ім. Левка Ревуцького дає концерт пам’яті визначного диригента сучасності, свого художнього керівника, народного артиста України Богдана Анткова. Божественний спів капели налаштує львівських слухачів на музику високу, а водночас на спогади про великого маестро, великого громадянина. Майже в повному складі зібралися ті, хто під орудою Богдана виховували в собі у 60-ті роки XX ст. любов до пісні, смак до справжнього хорового мистецтва...

Посивілі, але з молодечим запалом колишні однокурсники Богдана Анткова у Львівській консерваторії, співаки студентського ансамблю “Черемош”, які ще у 60-тих роках прийшли до клубу Львівського університету ім. Івана Франка, на базі якого працював ансамбль, один за одним згадують перші свої кроки в “Черемоші” Юрко Брилинський, Зеновій Василюк, Зеновій Булик, Марія Ткачик, Олег Шаблій, Михайло Гнатюк, Богдан Марцинківський, Іван Патер, Степан Кузик, Степан Микущ, Петро Сидор, Оля Марушак, Поліна Пісоцька, як і багато інших, згадують юнацькі поривання до чарівного світу пісні під керівництвом молодого солідного диригента, який на той час завершував вишкіл у самого Миколи Колесси.

І подумалося тоді, що на концерті хорової капели ім. Левка Ревуцького в нашій філармонії відбувається неперервний зв’язок поколінь, залюблених у найцінніше, що є у кожного народу, – його пісню. У час найстрашнішої війни 1942 року у Львові проходив конкурс хорових колективів Галичини ім. Миколи Лисенка, на якому першість виборів просвітянський хор з Тернопільщини під орудою батька майбутнього диригента Богдана Михайловича Анткова.

Від Філарета Колесси до його сина Миколи, а від нього до вихованців диригентської школи у Львові передавався високий професіоналізм, який підтримують теперішні керівники хорової капели ім. Левка Ревуцького брати Курачі, які теж пройшли школу Миколи Колесси, а вже в Києві – його учня Богдана Анткова.

Незважаючи на всілякі перешкоди, українська молодь генерувала ідеї відродження українського мистецтва, що втілювалися передусім у хоровому співі, який культивували колективи “Гомін” (Львів), “Веснянка” (Київ), “Черемош” (Львів), “Пролісок” (Дрогобич).

Ансамбль пісні й танцю Львівського університету “Черемош” розпочав свою діяльність 1963 року, коли група ентузіастів із благословення тодішнього ректора Євгена Лазаренка вирішили заснувати колектив. Зразком для організаторів став ансамбль Київського університету імені Т. Шевченка “Веснянка”, який під ту пору гастролював у Львові. Хрущовська відлига кінця 50-х – початку 60-х років XX ст. пробудила до активного творчого життя наукову, культурну і літературну молодь, яка прагнула нового, не мирилася із застарілими догмами “розвинутого” соціалізму. Треба було сформувати колектив однодумців, які б мали що сказати своєму сучасникові, та щоб сучасник це почув. За таку справу взялися перші керівники ансамблю Сергій Амбарцумян і Богдан Михайлович Антків – один з провідних акторів-заклятих. Відбувалися репетиції, концерти перед вимогливою львівською публікою та в інших містах Західної України. І ось через якийсь час на репетиціях з’явився молодий та красивий хормейстер, який уже встиг повчитися в консерваторії, відслужити в армії, співати у славнозвісному “Гомоні”.

Відверто кажучи, у нас, тодішніх студентів Університету, десь закрадалася думка: а чи зуміє студент консерваторії керувати колективом, який уже мав певні традиції, сформовані статечним Богданом Михайловичем Антковим. Проте сумніви розвіялися дуже швидко. Молодий диригент поринув у нелегку щоденну працю. Репетиції проводилися двічі, а то й тричі на тиждень. Тут, у “Черемоші”, Б. Антків зустрів свою майбутню дружину Зеновію, яка стала йому вірним другом і порадником.

Коли задуєш підготовку хору ансамблю “Черемош”, а в цьому Богданові допомагала Марія Ткачик, розумієш, що це була само-віддана праця. Сучасній молоді іноді важко зрозуміти, як “Черемош” поєднав людей різного походження та професій.

Незважаючи на те, що здійснювався суворий партійний контроль над репертуаром колективу, “Черемош” настирливо проводив свою просвітницьку та культурологічну роботу. У репертуарі звучали народні мелодії з Гуцульщини, Лемківщини, Бойківщини, Поділля.

Шевченківський репертуар – окрема сторінка життя “Черемошу” другої половини 60-х років. Шевченківські роковини в Університеті збирали людей з усього міста, оскільки академії у філармонії чи театрі заборонялися. У головному корпусі Університету двері перед шевченківськими вечорами зачиняли. Тоді люди проривалися через вікна, що викликало шалену лють серед партійної влади Університету, міста й області.

Творчі віхи Народного ансамблю пісні і танцю “Черемош” вражають своєю масштабністю. Київ, Донецьк, Запоріжжя, Дніпропетровськ, Харків, Ужгород, Чернівці, Вільнюс, Кишинів, Мінськ, Ленінград, Горький, Люблін, Ряшів, Люрд, Анжу, Рошфор, Париж, Нью-Йорк, Вашингтон, Чикаго, Детройт, Філадельфія, Монреаль, Торонто – неповний перелік міст, де аплодували “Черемошу”. Польща, Словаччина, Франція, Росія, Білорусь, Литва, Молдова, Румунія, Німеччина, США, Канада, Греція, Іспанія, Македонія, Австрія – тут лунало багатоголосе “Біс!”.

А скільки поважних титулів! Лауреат І Всеукраїнської універсиади у Харкові, Всесоюзного конкурсу самодіяльного мистецтва (золота медаль), Всесоюзного фестивалю самодіяльної творчості, І Всеукраїнського фольклорного фестивалю ансамблів пісні і танцю у Рівному, XV Міжнародного фестивалю фольклорних колективів у Зеленій Гурі (Польща), нагороджений медаллю “За національно-культурне відродження”, володар гран-прі Міжнародного Гуцульського фестивалю у Рахові.

Ансамбль взяв участь в українсько-канадському телемості Львів–Вінніпег, здійснив концертну подорож у США та Канаду, дав концерти у 18 містах Північної Америки.

“Черемош” завше притягував знакові особистості як серед керівників, так і з-поміж студентів. Академіки, доктори наук, видатні вчені й митці, знані політики, письменники, економісти, юристи, історики, філологи з гордістю зазначають у своїх життєписах причетність до “Черемошу”.

А яке яскраве сузір’я керівників творило славу студентського ансамблю! Спробуємо згадати всіх поіменно: Володимир Панасюк, Пилип Сех, Тарас Ремешило, Зиновій Булик, Марія Ткачик-Мельник, заслужений артист України Богдан Михайлович Антків, народний артист України Богдан Богданович Антків, заслужений працівник культури України Олег Голдріч, народний артист України Іван Попович, Володимир Льорчак, заслужений артист України Орест Щербатий, заслу-

жений працівник культури України Роман Мазепа, заслужений діяч мистецтв України Володимир Денека, Олена Павлик та інші, а також тисячі талановитих студентів, для яких “Черемош” став невіддільною частиною їхнього життя.

Сьогодні “Черемошем” керують художній керівник і балетмейстер Василь Піпаш, диригент хору Олена Волчек та керівник оркестру Роман Дольний. У репертуарі колективу – танці та вокально-хореографічні композиції Бойківщини, Закарпаття, Буковини, Гуцульщини, пісні і оркестрові твори в обробках відомих українських композиторів, а також тематичні програми – різдвяна, великодня та шевченківська.

Студенти “Черемошу” щороку ходили колядувати до викладачів, яким довіряли, яких шанували, які, врешті, хотіли, щоб у їхній господі залунала коляда. І хоч часто у колядці замість “сина Божий” лунало “рік Новий” народився, кожен розумів, що має на гадці молодь.

Пригадується така новорічно-різдвяна коляда в господі тоді вже зміщеного владою великого ректора Львівського університету, академіка Євгена Лазаренка. Такі зустрічі запам’ятовуються назавжди.

А поза тим, концерти та виступи у Львові, на Львівщині, гастролі в Києві, Дніпропетровську, Донецьку, інших містах України. Пригадується виступ “Черемошу” під керівництвом Богдана Анткова в актовому залі червоного корпусу Київського університету. Ведучий оголошує: “Вічний революціонер” (слова Івана Франка, музика Миколи Лисенка). У першому ряду сидить син Івана Франка Тарас, з очей якого покотилася непрохана сльоза. Ця сльоза – символ єднання Наддніпрянської України та Галичини.

Михайло ГНАТЮК,
доктор філологічних наук,
професор Львівського національного
університету імені Івана Франка

Там, за піснею, – Вкраїна...

Ансамбль "Черемош" Львівського національного університету імені Івана Франка утворився 1963 року на "уламках" кількох колективів художньої самодіяльності Університету, а саме: хору, танцювального ансамблю й оркестру. До святкування трьохсотріччя Університету всі колективи художньої самодіяльності були залишені у Львові (решта студентів поїхали на сільгоспработи), і оскільки репетиції були двічі на день, така робота дала свої результати. Після святкування були дуже далекоглядні плани розвитку поїздок навіть в інші республіки, однак почалися гоніння на ректора Університету Євгена Лазаренка, атмосфера ставала щораз гнітючішою. Пішов з посади керівника хору Сергій Амбарцумян, танцювальний залишився Дяконов, – і ці колективи почали занепадати. У той час до нас дійшли чутки про існування в Київському університеті фольклорно-етнографічного ансамблю "Веснянка" під керівництвом Володимира Нероденка. Власне, розповів нам про цей

зробити, з чого почати. На той час директором клубу був Іван Романович Баб'юк – "хлоп з Коломиї", як він сам себе називав, – невисокий, з гачкуватим носом і маленькими вусиками – він дуже активно включився в цю роботу. Я був на той час головою студклубу. Організаторська робота припала мені. Ми почали записувати охочих взятися за створення нового колективу – все тривало успішно, бо, повторюю, фундамент вже був. Почали шукати керівників окремих груп. Тут уже свою ініціативу проявив і Роман Іванович, керівником хору був запрошений Володимир Панасюк, керівником танцювального – Пилип Сех, який колись танцював у "Галичині", а його брат (це так, принагідно) був солістом Великого театру в Москві і легендарним Паганіні в однойменному балеті. Керівником оркестру спочатку хотіли запросити Василя Попадюка, але той уже був спрямований на Київ. Отже, зупинилися на кандидатурі Тараса Ремешила – скрипаля з симфонічного оркес-

що Євгена Костьовича Лазаренка змістили з посади ректора, замість нього призначили Максимовича – ректора Політехнічного інституту. Це означало, що грядуть тривожні зміни.

У 1966 році я поїхав із "Черемошем" у Київ. Перший концерт мав відбутися в актовому залі університету імені Т. Г. Шевченка. Але ще перед тим, як ми вийшли на сцену, погасло світло. Народ не розходився, почали запалювати якісь свічки. Ми зайшли в зал – і почали співати: свій репертуар, безкінечні коломийки, "Катерино, відчини-но". Хтось в темряві гукав: "Давайте стрілецьких!". Це, мабуть, були ті "веснянчата", яким я співав у горах стрілецьких пісень. Зрештою, у залі був присутній і Іван Світличний з Львелею і Надійкою, а він записав майже всі пісні стрілецькі на свій магнітофон там же в Карпатах.

Й остання моя дуже пам'ятна зустріч з "Черемошем". В Університеті мав відбутися Шевченківський концерт. Як читці були запрошені Богдан Козак і я. На той час я вже поновився на четвертий курс Університету. Коли ми прийшли, виявилось, що і Богдана, і мене викреслили "всемилоливою рукою" когось з партійних бонз Університету. Але в програмі залишався мій виступ з оркестром "Черемош". Я мав співати пісню Кобзаря з "Гайдамаків". Козак повернувся і пішов додому, а я вирішив послухати концерт. Але сказав тому хлопцеві, що вів концерт: "Оскільки я не читаю, то й співати не буду". І от сиджу я собі в першому ряді, і раптом ведучий оголошує, що пісню Кобзаря виконує Юрій Брилинський. Мушу сказати, що зал буквально вибухнув оплесками, підтвердивши, що мене в Університеті ще пам'ятають. Я вискочив на сцену, шепнув Буликові на вухо: "Зеник, ти хоч вступи мені показуй", бо давно не співав цієї пісні. Коли я відспівав, оплески були такі, яких я більше в своєму житті не чув. Я виходив, кланявся, заспівав ще раз ту ж пісню, але мене знову не відпускали. І тоді я, витримавши паузу, почав: "Мені однаково, чи буду я жить в Україні, чи ні". Здавалося, що обвалиться купол в актовому залі, але на виході на сцену вже стояв той переляканий ведучий і благав мене, щоб я більше не виходив на сцену. Коли вийшов у вестибюль, до мене підійшов якийсь невисокий чолов'яга та й почав говорити, ніби йому здається, що сам Шевченко не так прочитав би цей вірш. Я запитав його: "Хто ви?". "Працівник райкому партії", – відповів він, на що я сказав: "А я – актор, і, мабуть, краще знаю, як треба читати Шевченка". Цим чоловіком був Шайдецький – майбутній директор телестудії.

Мабуть, цей мій виступ зробив враження серед партійних діячів, бо кілька разів при зустрічах Леонід Ступницький, головний редактор "Вільної України" і член бюро обкому партії, говорив: "Ну що це знову Вас згадували на бюро? Що ви таке зробили?" "Прочитав вірш Шевченка", – відповідав я. Але з Університетом я вже попрощався остаточно.

Юрій БРИЛИНСЬКИЙ,
артист Національного академічного
українського драматичного театру
імені Марії Заньковецької,
заслужений артист України

ансамбль наш друг Олександр Зелінський – на сьогодні доцент консерваторії, якому пощастило побачити цей ансамбль у Києві. 1962 року відбулися спільні мандрі Карпатами представників львівської і київської інтелігенції. Про це вже написано в багатьох мемуарах, а я тільки згадаю, що мав щастя бути там теж. І от у Жаб'є відбулася зустріч і знайомство з "веснянчатами", які на чолі з Володимиром Нероденком також мандрували Карпатами. Не буду багато розповідати про прекрасні вечірні зустрічі біля ватри, скажу тільки, що ми, тобто Марія Крушельницька, Олександр Зелінський і я, мали два концерти спільно з "Веснянкою": один – у Жаб'є, а другий – у Яблунові. Це спілкування та розмови з Володимиром Нероденком утвердили мене в думці, що такий ансамбль потрібно створювати в нашому Університеті.

Почався період пошуку шляхів до створення такого колективу. Це було не дуже важко, бо основне ядро вже було, я мав на оці моїх друзів-хористів: Зиновія Булика та його друзів з оркестру, і в танцювальному колективі було досить міцне ядро ентузіастів. Ми збиралися й обговорювали, яким має бути ансамбль, як це

тру філармонії. Зрештою його кандидатуру запропонував Зиновій Булик. Потім Тарас Ремешило стане солістом новоствореного українського державного оркестру народних інструментів, керівництво оркестру перейде до Булика. Почалась інтенсивна праця, і от уже 1963 року відбувся прем'єрний виступ ансамблю в клубі Університету.

Щодо назви... Оскільки ансамбль мав бути фольклорно-етнографічним, спочатку ми думали сформувати його репертуар на бойківському фольклорі з огляду на те, що більша частина Бойківщини розташована власне у Львівській області. Але поки ми думали і сперечалися, як назвати ансамбль, Роман Баб'юк своїм вольовим рішенням назвав його "Черемош", і як ми не доказували йому, що це назва невдала, плакатна, ще й до того прив'язує колектив до іншого регіону, всі наші аргументи не діяли. Звичайно, в репертуарі були і "Пісня про Довбуша", і танець лісорубів, от тільки коломийки оркестр грав, здається, бойківські. Після концерту, який пройшов дуже успішно, весь ансамбль відправили у спортивний табір "Карпати", де ми продовжували працювати над новим репертуаром. Там ми й довідалися,

Черемошанському роду – нема перекладу...

У жовтні 1975 року, коли я ще був студентом четвертого курсу консерваторії, мене викликав до себе ректор і звернувся до мене з проханням підшукати керівника ансамблю “Черемош”, а потім запропонував мені цю роботу.

Я попередньо уже працював з різними колективами, мав певний досвід роботи, але все ж попросив час подумати. У відповідь почув, що ректор очікує від мене позитивної відповіді.

Так розпочалася моя праця в ансамблі пісні і танцю “Черемош” Львівського національного університету імені Івана Франка.

Черемошанці зустріли мене привітно. Була створена художня рада “Черемошу”, до якої ввійшли керівники та студенти-старости і концертмейстери груп. Щомісяця ми збиралися й обговорювали нагальні питання діяльності. Це сприяло відкритості й прозорості нашої спільної роботи. Наступною була впорядкована репетиційна робота колективу: щовівторка ми займалися в групах, щочетверга проводили репетицію хору й оркестру, а п’ятниця була днем для зведеної репетиції ансамблю. Були також поставлені вимоги щодо присутності студентів на репетиціях. Основне завдання роботи було спрямоване на вдосконалення існуючого репертуару та вивчення нових творів.

Результат такої праці невдовзі виявився на Республіканському конкурсі самодіяль-

ного мистецтва, який відбувся на початку 1977 року. “Черемош” визнали переможцем і нагородили золотою медаллю. Головою журі конкурсу був народний артист України Анатолій Авдієвський. Рівень “Черемошу” став достатньо високим, що дало підстави поставити питання про присвоєння йому звання “Народний”. Звістку про присвоєння цього звання я отримав уже в армії, де мав відслужити після закінчення консерваторії.

Після повернення зі служби в армії продовжилася робота над вдосконаленням існуючого та новим репертуаром: ставили нові композиції, вивчали нові твори.

Ми багато концертували. Із присмерстю згадуються виступи на святкуванні 400-річчя Вільнюського університету, концерти в Мінському університеті та Кишиневі. Всюди нас приймали щиро та привітно. Наприкінці кожного навчального року “Черемош” виступав зі звітним концертом. Переважно це відбувалося в Палаці культури працівників профтехосвіти на площі Петрушевича (колишній палац імені Юрія Гагаріна).

20-річчя “Черемошу” тодішні партійні функціонери Університету не мали наміру святкувати. Складалося небезпідставне враження, що хтось спеціально не хоче допустити відзначення ювілею. Я не буду описувати всього, що довелося пережити, лише зазначу,

що ювілей таки відбувся, однак дозволили його провести на околицях Львова, у будинку культури заводу імені Леніна на вулиці Патона.

Праця в рік ювілею була вкрай велика. Нове керівництво Університету не сприяло нашій роботі, створило альтернативні колективи, які відвертали студентів від участі в “Черемоші”. Репертуар ансамблю та програми виступів були під пильним цензуруванням. Працювати стало майже неможливо. Після ювілейного концерту я написав заяву і звільнився з роботи у “Черемоші”.

Повернувся в ансамбль у вересні 1990 року на запрошення керівництва “Черемошу” та студентського клубу. Колектив готувався до виступів у Канаді й Америці, і потрібно було підготувати концертну програму. За короткий термін програма, яка складалася з окремих номерів діючого репертуару, колядок і вертепу, була зроблена, і ми відбули до Північної Америки.

Перші концерти відпрацювали нелегко – далася взнаки різниця в часі, але всі поступово адаптувалися й гастролі продовжувалися добре. Концертні зали, у яких ми виступали, були вщерть заповненими, а від міста до міста нас супроводжувала велика кількість наших шанувальників. Після повернення з американського турне ми продовжували активно концертувати.

Із проголошенням незалежності України працювати стало легше. У минуле відійшла цензура та вказівки щодо репертуару, ми розширили й ускладнили духовну програму – розпочали працю над Літургією. Репертуар збагатили стрілецькими і повстанськими піснями, літературно-музичною композицією “Тарасове слово”.

90-ті роки стали для “Черемошу” часом великих концертних подорожей та виступів. Насамперед хвилюючим було перебування на Шевченковій землі. Ансамбль у повному складі відвідав Кирилівку й Моринці, виступив з концертом у місцевому будинку культури. Це відбувалося ранньої весни. На сцені було дуже холодно, та нас зігрівали щирість і тепло людей переповненого залу.

“Черемош” багато подорожував Україною. 1991 року ми брали участь у фольклорному святі “Лесина пісня” у Луцьку, роком пізніше стали одним із переможців всеукраїнського конкурсу “Мистецькі жнива” в Києві.

1993 року в приміщенні оперного театру ми відзначили 30-літній ювілей.

“Черемош” також часто виступав за кордоном, переважно в Польщі, але були й далекі подорожі до Франції та Іспанії. Повертаючись

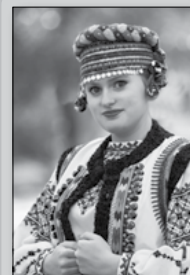
Олег ГУЩАК,
студент 5 курсу
факультету
прикладної
математики:

Коли дві живі річки “Пісня” і “Танець” злилися в єдине ціле, утворилася могутня ріка на ймення “Черемош”, що тече аж до глибини душі. Щороку прибувають нові струмки, утворюючи широке гирло. Кожен, хто бодай торкнеться цілющої води, стає її частиною назавжди, його світогляд змінюється, а серце стає щирим і чистим. Черемош – це місце, де виростає шаленство старого Прикарпаття та гармонія, місце, що знаходиться у нас всередині, адже “Черемош” завжди був душею, як і душа завжди залишиться “Черемошем”.

Христина ОЧКІВСЬКА,
студентка
2 курсу механіко-
математичного
факультету:

“Черемош” – це українські традиції. Сучасна молодь, на жаль, не цікавиться своїм минулим, забуває пісні та звичаї рідного народу. У “Черемоші” ніколи не зникає українська пісня. Ми співаємо пісень не тільки на репетиціях в Університеті. Там, де збираються черемошани, – завжди звучить українська пісня”.

Мар’яна МАТУЛКА,
студентка
4 курсу механіко-
математичного
факультету:

“Черемош” – це велика родина. Тут завжди радо тебе приймають. І не важливо, скільки часу ти є в цьому колективі, – тут кожен стає для тебе рідною душею. Ми, як справжня сім’я, разом радіємо успіху і разом приймаємо невдачі та поразки.”

додому, ми завжди відвідували Люрд, співали духовні твори в нашій церкві, молилися у храмах. Брала участь також у вечірньому богослужінні перед головним храмом Люрду. Десятки тисяч людей з запаленими свічками слухали наше виконання твору Романа Федоріва "Богородице Діво", інших духовних творів. Незабутнє враження залишилось у наших серцях на все життя.

Попри часті виступи, ми продовжували працювати над оновленням репертуару. Десь до середини 90-х років завершили роботу над Літургією і тепер щороку, зазвичай на Великодні свята, співали Службу Божу в різних церквах Львова та за його межами.

У цей період розпочато підготовку до 35-літнього ювілею "Черемошу", і головним його концертом мала бути вокально-хореографічна композиція "Гуцульське весілля".

Робота тривала понад рік, перед ювілеєм ми декілька разів вводили її до концертної програми, але виконувати її можна було тільки на великих сценах, бо в композиції задіяно весь склад "Черемошу". Ювілей 35-річчя відбувся в оперному театрі і пройшов на високій ноті. У програмі переплели знайомі слухачам твори давніх часів із новими композиціями. Окрасою стало "Гуцульське весілля", яке завершило тригодинний виступ. Зал аплодував стоячи, і ця наша єдність навколо "Черемошу" була дуже зворушливою.

Пропрацював я в "Черемоші" загалом 15 років. Зараз, згадуючи ті роки, мушу визнати, що не все було гладко та позитивно, траплялися гіркі та драматичні ситуації. Але ставлячи за основу добре ім'я "Черемошу" та його учасників, ми завжди долали ці труднощі.

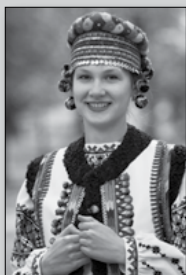
Гортаючи старі програми концертів та випускні альбоми, з теплом у серці згадую знайомі обличчя. Хотілося б усім і керівникам, і учасникам "Черемошу" скласти ширшу подяку за спільну роботу.

"Черемош" – це не тільки концерти та виступи, це осередок виховання любові до української історії, культури, духовного вдосконалення та творчого розвитку.

Кожен виступ "Черемошу" був нашим внеском у здобуття Незалежності, утвердження державності, відродження духовності, триумфу національної ідеї.

Це було наше життя, ім'я якому – "Черемош".

*Роман МАЗЕПА,
професор Львівської національної
музичної академії імені Миколи Лисенка,
заслужений працівник культури України*

Марічка МИХАЙЛОВА,
студентка 4 курсу
філологічного
факультету:
"Черемош" – це
вірні друзі. На кожну репетицію я йду з великою охотою, бо знаю, що зустріну тут близьких і дорогих моему серцю людей. Черемощанська дружба – це навіки!"

Марічка КУЛЬМАТИЧКА,
студентка 4 курсу
філологічного
факультету:
"Черемош" – це коли твоє серце б'ється в одному ритмі з усіма черемощанами. Ми живемо пісню, музикою, танцем. Ми – на одній хвилі. Тут кожен – творча особистість, з такими людьми хочеться розвиватися та досягати нових висот".

Степан СМАЛЬ,
студент 2 курсу
факультету
електроніки:
Не вистачить слів, щоб описати чим для мене став "Черемош". Місце з надзвичайною атмосферою, де відчуваєш себе частинкою одного цілого. Люди – щирі, привітні, готові вислухати та допомогти. Музика, яка об'єднує нас, людей з однією ідеєю вже 50 років. Про "Черемош" мало говорити, ним потрібно жити і відчувати його повністю. Черемощанином мало стати, ним потрібно народитись.

Ой верше мій, верше...

У моїй творчій біографії 1971–1974 роки позначені особливо теплими і яскравими споминами, а в трудовій книжці проставлено знаковий запис: “Прийнятий на посаду художнього керівника і головного диригента ансамблю пісні і танцю “Черемош” Львівського державного університету імені Івана Франка”. Мене, студента Львівської консерваторії, затверджено мистецьким очільником знаного й потужного художнього студентського колективу!

А почалося все з розмови з моїм викладачем Сергієм Амбарцумяном, який повідомив, що Богдан Антків поїхав працювати до Києва, де очолив хорову капелу “Думка”, тому в Університеті попросили знайти нового керівника й колективно вирішили рекомендувати мене. Чесно кажучи, я був заскочений такою пропозицією, але вагався недовго. За моїми плечима вже було успішне стажування в ушлявленому Державному народному хорі імені Григорія Верьовки і якнайкращі відгуки його художнього керівника – маестро Анатолія Авдієвського. Уже не кажу про незабутні уроки геніального Миколи Колесси, на якого я дивився, як на недосяжне божество! Тоді, ще студентом, я мріяв пов’язати свою долю винятково з диригуванням, оскільки здобував відповідний фах, і мені до душі припала робота з музичним та пісенним матеріалом.

У нашій хаті завжди лунали народні закарпатські й українські пісні, здавалося, що увесь мій рідний Осій співав на весіллях та урочистостях. Народна українська пісня насправду є своєрідним оберегом, таким собі духовним тотемом, святиною нашого народу, його найціннішим духовним скарбом, гордістю і красою, геніальною поетичною біографією. Із давніх-давен ушлявилася

Україна піснями, які дбайливо, як найдорожчу реліквію, передавали від покоління до покоління. Михайло Стельмах писав, що пісня супроводжує українця від колиски до могили, бо не було події в житті народу, нема такого людського почуття, які б не озвалися в українській пісні чи ніжністю струни, чи рокотанням грому. Український народ створив так багато пісень, що, якби кожного дня вивчати одну нову пісню, на вивчення усіх не вистачило б людського життя.

Ліна Костенко своїм поетичним імперативом потвердила, що наша історія написана “плугом, шаблею, мечем, піснями”. Так, і піснями. А нашими Гомерами, Овідіями та

Вергіліями були народні співці – кобзарі, найталановитіші з них – Остап Вересай, Федір Кушнерик, Євген Мовчан...

Я вже достеменно знав: там, де пісня, там і я!

З великим бажанням і зрозумілим хвилюванням прийшов я на першу репетицію “Черемошу”. Зустріли привітно й доброзичливо. Мене попереджали про можливі “підводні рифи”, складність входження у вже сформований та згуртований колектив, тим паче про певні ментальні відмінності: як мене, русина-закарпатця, приймуть грічні галичани? Та мої побоювання виявилися марними. У “Черемоші” витав виплеканий Антковим дух інтелігентності та доброзичливості. Ми до хрипоті сперечалися й дискутували, але завжди доходили до порозуміння, консенсусу, як нині кажуть, бо постійно перебували на одній хвилі – українського народного мистецтва.

Концертмейстер і диригент Марія Ткачик виявилася високопрофесійним фахівцем, мала незаперечний авторитет у хорі, ретельно й прискіпливо розучувала зі співаками твори та окремі партії, не давала поблажок ані собі, ані солістам. Керівник оркестру Тарас Матвеев теж був націлений на високий мистецький результат і таки досягнув потрібного звучання та злагодженості музикантів.

Особливо я здружився з балетмейстером Олегом Голдричем. Цей веселий і життєрадісний чоловік був справжнім фанатом своєї справи, жив танцями, міг годинами показувати різні рухи. Він виявився великим поціновувачем народного фольклору, записував пісні, колядки, збирав пісенний

матеріал. І робив це як фаховий історик та етнолог, оскільки був переконаний, що мова й пісня – то душа народу.

Почалися будні – репетиції тричі на тиждень, нові пісні й танці. На догоду парткому змушені були вводити в репертуар дві російські пісні та два танці, проте скільки глибоко національних за духом українських патріотичних творів могли подарувати спраглому глядачеві і слухачеві! Ми розуміли, що власне у пісні акумульовано мудрість народу, філософію його життя. Геніальний Іван Франко вважав, що “народний поет творить свою пісню з того матеріалу вражень та ідей, яким живе ціла маса його земляків... Його пісня є, отже, якимось виразом думки, вражень та устремлінь цілої маси, і тільки таким чином вона стає здатна до сприйняття і засвоєння її масою”.

Створили квартет у складі Івана Поповича, Степана Поповича, Михайла Присяжного й Богдана Токарського. Останній брав уроки вокалу у вродливої Ольги Басистюк – нині народної артистки і Героя України.

Працювали наполегливо, оновлювали репертуар, давали концерти, разом зустрічали Новий рік...

Творча біографія народного ансамблю пісні і танцю “Черемошу” Львівського національного університету імені Івана Франка містить знакові події та славетні імена.

Ансамбль був заснований у травні 1963 року. Його першим успіхом став концерт у Колодяжному, на землі Лесі Українки. Біля витоків колективу стояв тогочасний ректор, згодом академік НАН України Євген Лазаренко. І ось уже піввіку самовіддано служить високому мистецтву самобутній студентський колектив.

У “Черемоші” я ще раз переконався, що сучасні українці не втратили любові до народної пісні, вона живе в кожному домі, згуртовує людей, очищає їхні душі, робить життя більш осмисленим, радіснішим і красивішим. Народжуються і вмирають люди, гине у вогні часу матеріальна культура, але вічними і незнищеними залишаються духовні цінності, серед яких – пісня. З висоти прожитих років нині щиро дякую долі за те, що поріднила мене з українською піснею.

Наша пісня буде жити вічно! Пророк Тарас Шевченко віщо сказав про це так:

*Наша дума, наша пісня
Не вмере, не загине.
От де, люди, наша слава,
Слава України!*

*Іван ПОПОВИЧ,
народний артист України,
художній керівник ансамблю
пісні і танцю “Черемош”
(1971–1974)*

